

**รายงานผลลัพธ์การไปปฏิบัติการพยาบาล เพิ่มพูนทักษะปฏิบัติการพยาบาล (Faculty practice)
ปีการศึกษา 2566**

ข้าพเจ้านางศุภลักษณ์ ธนาโรจน์ ตำแหน่ง อาจารย์ พร้อมด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณดี เสือมาก และนางสาววีรวรรณ เกิดทอง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ผลลัพธ์การไปปฏิบัติการพยาบาล เพิ่มพูนทักษะปฏิบัติการพยาบาล (Faculty practice) ปีการศึกษา 2565 ณ โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ตามบทบาทของ Health Counselor โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญในการดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

ผลลัพธ์จากการพัฒนาความเชี่ยวชาญการดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังในครั้งนี้ ข้าพเจ้าและคณะได้ทบทวนวรรณกรรมจากผลงานวิจัยและผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการศึกษาสภาพปัญหาของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาห้องตรวจพิเศษอายุรกรรมโรคปอด โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี โดยพบว่า หน่วยงานมีความต้องการที่จะส่งเสริมการสร้างความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้ป่วย เนื่องจากความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) หรือการมีทักษะทางปัญญาและทักษะทางสังคมของบุคคลจะก่อให้เกิดแรงจูงใจและสมรรถนะที่จะเข้าถึง เข้าใจและใช้ข้อมูลข่าวสารและบริการสุขภาพเพื่อส่งเสริมการจัดการสุขภาพของตนเองให้คงที่อยู่เสมอ และกลุ่มผู้ป่วยที่มีความจำเป็นที่ต้องได้รับการประเมินความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเอง ตลอดจนการป้องกันการเกิดอาการกำเริบของโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง (Acute exacerbation of COPD) ที่มีความรุนแรงมากขึ้นได้ โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. ประเมินสถานการณ์ความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาห้องตรวจพิเศษ อายุรกรรมโรคปอด โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ศึกษาสถานการณ์ความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ที่เข้ารับการรักษาห้องตรวจพิเศษ อายุรกรรมโรคปอด โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี จำนวน 42 คน โดยมีผลการศึกษารูปได้ดังนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล (n=42)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	36	85.7
หญิง	6	14.3
2. อายุ		
น้อยกว่า 60 ปี	6	14.3
60 ปีขึ้นไป	36	85.7
3. สถานภาพ		
โสด	3	7.1
คู่	28	66.7
แยกกันอยู่	3	7.1

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ม่าย	8	19
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3	7.1
ประถมศึกษา	31	73.8
มัธยมศึกษา	5	11.9
ปวช.	2	4.8
ไม่ระบุ	1	2.4
5. ลักษณะครอบครัวของท่านในปัจจุบัน		
ครอบครัวเดี่ยว	16	38.1
ครอบครัวขยาย (มีปู่ ย่า ตา ยาย ลูก หลาน)	26	61.9
6. อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	21	50
รับจ้าง	5	11.9
เกษตรกร (ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน)	6	14.3
ข้าราชการเกษียณ	7	16.7
อื่นๆ	3	7.1
7. ความพอเพียงของรายได้ของท่านต่อเดือน		
พอใช้	31	73.8
มีเงินเหลือเก็บ	3	7.1
มีหนี้สิน	8	19
8. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง		
ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมประจำวันได้	42	100
9. โรคประจำตัว		
ไม่มี	12	28.6
มีโรคประจำตัวอื่นๆ	30	71.4
10. การรักษา		
ยาพ่น	36	76.2
ยารับประทานร่วมกับยาพ่น	6	14.3
ยารับประทานร่วมกับมีออกซิเจนที่บ้าน	1	9.5
11. สิทธิการรักษา		
เบิกจ่ายตรง	8	19
30 บาทรักษาทุกโรค	33	78.6

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประกันสังคม	1	2.4
12. การมาตามนัด		
มาตามนัดทุกครั้ง	41	97.6
ไม่สามารถมาตามนัดได้ทุกครั้ง	1	2.4

จากตารางที่ 1.1 พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 85.67 มีสถานภาพคู่ และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 50 สามารถช่วยเหลือตนเองได้ทุกคน และมีโรคร่วมคิดเป็นร้อยละ 71.4 ส่วนใหญ่ได้รับการรักษาโดยใช้ยาพ่น คิดเป็นร้อยละ 76.2 และส่วนใหญ่ผู้ป่วยจะเข้ารับการตรวจตามนัดทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 97.6

ตารางที่ 1.2 แสดงความรอบรู้ทางด้านสุขภาพ (n=42) (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)

รายการ	Mean	S.D.
1. ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพและการป้องกันโรค	9.10	0.56
2. ด้านทักษะการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพ	2.48	0.48
3. ด้านทักษะการสื่อสารข้อมูลทางสุขภาพ	8.57	0.46
4. ด้านทักษะการตัดสินใจ	10	0.00
5. ด้านทักษะการจัดการตนเอง	5.57	0.62
6. ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	2.76	0.56

จากตารางที่ 1.2 พบว่า ผู้ป่วยมีความรอบรู้ทางด้านสุขภาพ ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ และการป้องกันโรคสูงสุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 และด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านทักษะการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 รองลงมาคือ ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56

จากผลการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาท้องตรวจพิเศษ อายุรกรรมโรคปอด โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการส่งเสริมทักษะการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ข้าพเจ้าและคณะจึงได้ร่วมกันพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการใช้สื่อสุขภาพอย่างรู้เท่าทัน เพื่อเสริมสร้างความตระหนักและเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงและรู้เท่าทันสื่อสุขภาพ สามารถนำไปใช้ในการจัดการตนเองด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการเกิดอาการกำเริบของโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง (Acute exacerbation of COPD) ได้อย่างถูกต้อง

2. การสร้างเสริมความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อป้องกันการเกิดอาการกำเริบของโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โดยมีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

2.1 จัดบริการให้ความรู้เรื่อง การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพอย่างถูกต้อง

2.2 จัดทำสื่อวีดิทัศน์ให้ความรู้เรื่อง “รู้คิด รู้ทัน สื่อสุขภาพ”

QR code วิดีทัศน์ “รู้คิด รู้ทัน สื่อสุขภาพ”

การใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะการใช้สื่อสุขภาพอย่างรู้เท่าทัน ในครั้งนี้ ข้าพเจ้าและคณะได้ประเมินผลลัพธ์ พบว่า ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังมีความรอบรู้ทางสุขภาพ ด้านทักษะการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพ และด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่สูงขึ้น และมีความตระหนักรู้เท่าทันสื่อสุขภาพ รายละเอียดดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงความรอบรู้ทางด้านสุขภาพหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะการใช้สื่อสุขภาพอย่างรู้เท่าทัน (n=42) (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)

รายการ	Mean	S.D.
1. ด้านทักษะการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพ	8.75	1.97
2. ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	8.40	2.41
3. ความตระหนักรู้เท่าทันสื่อสุขภาพ	9.33	1.82

จากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น พบว่า ความสามารถในการเข้าถึงสื่อสุขภาพจะสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้ป่วยแสวงหาเนื้อหาหรือข้อมูลทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องจากช่องทางต่างๆ ด้วยการรู้เท่าทัน จนสามารถใช้ข้อมูลที่ถูกต้องไปปรับแบบแผนการดำเนินชีวิตได้สอดคล้องกับของตนเอง ตลอดจนสามารถนำแบบแผนดังกล่าวไปใช้ในการจัดการตนเอง (self-management) เพื่อป้องกันการเกิดอาการกำเริบของโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง (Acute exacerbation of COPD) ได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Shnaigat, M., Downie, S., & Hosseinzadeh, H. (2021). Effectiveness of health literacy interventions on COPD self-management outcomes in outpatient settings: a systematic review. *COPD: Journal of Chronic Obstructive Pulmonary Disease*, 18(3), 367-373.
- Kickbusch, I., Pelikan, J. M., Apfel, F., & Tsouros, A. (2013). *Health literacy*. WHO Regional Office for Europe.
- Nutbeam, D. (2008). The evolving concept of health literacy. *Social science & medicine*, 67(12), 2072-2078